

SAMOU PRAVA

December

Vsebina :

Ob smrti voditelja. / L. Nagode: Preskrbovalni odbori.
Dr. Vladimir Kukman: Reforma domovinskega prava.
A. J.: Pregled občinskih proračunov za leto 1940/41.
V. Vetrovec: Vojaška pripadnost in članstvo občine.
Al. Jagodič: Novi pravilnik o živinskih potnih listih.
Vprašanja in odgovori. / Kazalo za leto 1940.

Štev. 12

Leto 1940

IZDAJA ŽUPANSKA ZVEZA V LJUBLJANI

»Samoupravo« izdaja »Županska zveza« v Ljubljani (njen predstavnik Nande Novak). — Za uredništvo odgovarja Nande Novak, župan občine Kamnik. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

»Samouprava« izhaja enkrat na mesec in stane za občine 100 din, za vse ostale naročnike 40 din letno. — Naroča in plačuje se pri »Županski zvezi« v Ljubljani, Tyrševa cesta 38. — Rokopisi se pošiljajo istotja. — Za vsebino podpisanih spisov so odgovorni avtorji. — Rokopisi se ne vračajo.

Izšla je v založbi kralj. banske uprave nova veleaktualna knjiga

PROTILETALSKA ZAŠČITA

Pisatelji (šef odseka za protiletalsko zaščito banski svetnik *dr. Franc Ogrin*, strokovni referent banske uprave *diplom. chem. Črto Nučič*, inspektor Gasilske zajednice *ing. Franc Dolenc* in mestni višji zdravnik *dr. Marjan Ahčin*) nam podajajo v poljudno pisanih člankih popolno sliko protiletalske zaščite, vpoštevajoč zadnja znanstvena dognanja v tej stroki in pri nas veljavne zakonite predpise. Pojasnila in navodila v tej knjigi so potrebna vsakomur, v prvi vrsti pa občinam.

Navodila pojasnjuje 80 slik in barvna priloga.

Knjiga se naroča pri Banovinski zalogi šolskih knjig v Ljubljani in stane trdo broširana za občine 20 din, za vse ostale 25 din. Dobila se bo tudi v knjigarnah.

Nabavo vsem občinam nujno svetujemo.

Občinski uradi

so danes
živahne
pisarne

Sodobne pisarniške potrebščine
prihranijo čas — olajšajo delo!

Nabavljajte si papir, uradne kuverte s firmo, mape za akte, registratorje za račune, računske knjige, črnilo, karbon papir, trakove za pisalni stroj, razmnoževalne potrebščine, nalivna peresa vseh vrst, spojke, pribijače itd. itd. pri:

Novi založbi v Ljubljana

Kongresni trg 19, pri nunski cerkvi

Točna postrežba!
Konkurenčne
cene

Velika trgovina s pisarniški potrebščinami
na drobno in debelo!

Samouprava

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO 1940

LJUBLJANA, V DECEMBRU 1940

ŠTEV. 12

DR. ANTON KOROŠEC
voditelj slovenskega naroda

Ob smrti voditelja.

Neizmerna žalost je zajela slovenski narod, ko je zaznal, da je njegovemu voditelju in očetu, doktorju Antonu Korošcu, nehalo biti plemenito srce. Težka skrb je legla na naša srca. V trenutku, ko je svojemu narodu bolj potreben ko kdaj koli, ko divjajo okrog nas najstrašnejši bojni viharji in se iz trpljenja narodov oblikuje negotov nov svet, ga je Vsemogočni poklical k sebi. Kakor otroci pod varstvom skrbnega očeta, tako varni smo se pod njegovim vodstvom čutili. Omahnil je sredi dela, sredi neizvršenih načrtov za boljše bodočnost naroda. V njem je izgubila država jasnovidnega državnika redkih sposobnosti, ki ga bo težko pogrešala, slovenski narod pa svojega voditelja in zaščitnika, očeta in skrbnika, čigar izgube mu nikdo ne more nadomestiti.

Slovenski župani smo nesmrtnemu rajniku dolžni največjo hvaležnost. V njem smo imeli velikega zagovornika naših teženj, neustrašnega borca za slovensko samoupravo in svojega najboljšega prijatelja in učenika. Kako rad je prihajal v našo sredo in kako radi smo poslušali njegove modre, očetovske nasvete in njegove bodrilne klice, ki so vedno našli mesto v naših srcih, nam vlivali novo voljo in usmerjali naše korake. Njegovemu delu so naše občine lani dale največje priznanje, kar ga občina dati more. Častno občanstvo 325 občin je najboljši dokaz, kako zelo ga ceni in ljubi slovenski narod in kako ves je postal njegov.

Osiroteli in potrti se danes spominjamo uvodnih besed, ki nam jih je voditelj pred štirimi leti zapisal v naše glasilo, in besed, ki nam jih je govoril lani ob priliki izročitve znamenj častnega občanstva. »Župani ste,« je med drugim takrat rekel, »kri naše krvi, živite življenje našega ljudstva in delite z njim njegovo usodo, dobro in hudo. Dobro upravljane občine, složna in zavedna slovenska domovina ter močna in nepremagljiva Jugoslavija, to je cilj in smisel vsega našega dela, to je naš najvišji in glavni program.«

Sedaj počiva med nesmrtniki v arkadah Navja. V globoki žalosti se klanjamo njegovemu spominu in slovesno obljubljam, da nam bodo njegove besede ostale svete in da bomo slovenski župani najzvestejši izvrševalci njegove oporoče.

Nesmrtnemu voditelju slovenskega naroda, našemu najboljšemu zagovorniku in prezaslužnemu častnemu občanu slovenskih občin

VEČNA SLAVA!

(Iz govora načelnika Županske zyeze N. Novaka v žalni seji dne 17. decembra 1940.)

Preskrbovalni odbori.

Dne 8. novembra t. l.¹ je bila objavljena uredba o preskrbovalnih ustanovah, ki je odredila, katere občine so dolžne ustanoviti urade za preskrbovanje. Za dravsko banovino je bilo določenih 7 občin, in sicer so bile izbrane samo izrazite delavske občine. Nadalje je naredba odredila ustanovitev tovarniških konsumov v onih podjetjih, ki zaposlujejo preko 50 delovnih moči.

Iz uredbe same se je videlo, da je v taki obliki zelo primerna za južne kraje, dočim bi jo bilo treba za naše razmere šele prikriti. Naši kraji so — razen lendavskega okraja — vsi deficitni, poleg tega pa vsi več ali manj poseljeni z delavstvom. Tako bi n. pr. morala po novi uredbi ustanoviti svoj preskrbovalni urad občina Kranj, ki bi skrbela torej samo za delavstvo, naseljeno v njenem območju. Nasprotno pa je v njenem območju naseljenega le malo delavstva ter hodi na delo v tamkajšnje tovarne po večini delavstvo iz okoliških občin, vse do Medvod, ki pa po uredbi niso dolžne ustanoviti preskrbovalni urad. Pač pa je drugače na jugu, kjer so le nekateri kraji naseljeni z delavstvom, dočim dežela sama pridela več živeža, kakor ga rabi sama. Iz tega sledi, da je potrebno zaradi redne prehrane ustanoviti ustanove, ki naj skrbijo zanjo, po vseh naših občinah. Pač pa je naša dežela dovolj preskrbljena s trgovinami in zadrugami, saj je na vsakih 110 prebivalcev ena prodajalna. Zato določilo o ustanovitvi tovarniških konsumov za nas nima pravega smisla.

Upoštevaajoč navedene vidike je izdala kralj. banska uprava dne 26. novembra t. l.² odredbo o preskrbovalnih ustanovah v dravski banovini, ki predvideva takojšnjo ustanovitev preskrbovalnih uradov po vseh naših občinah in torej ne samo po občinah, ki jih je predvidevala ministrska uredba. Kralj. banska uprava je šla še dalje ter je sistem prehranjevalnih odborov izpopolnila v toliko, da je prepisala tudi ustanovitev okrajnih preskrbovalnih odborov.

Vse občine in okrajna načelstva so bila pozvana s posebno okrožnico, da v teku 8 dni sestavijo preskrbovalne odbore, ki morajo imeti svojo pisarno na sedežu občine, odnosno sreza. Pisarne morajo biti vidno označene z napisno desko, da vsakdo ve takoj, kje poslujejo. Določil uredbe kakor tudi pravilnika ne bomo še enkrat navajali, ker so občinam in okrajnim načelstvom poznana iz Službenega lista, iz dnevnega tiska in iz okrožnic, ki jih je razposlala kralj. banska uprava. Omejili se bomo zato na nekatere pripombe.

¹ »Službeni list« št. 613/91 iz l. 1940.

² »Službeni list« št. 681/96 iz l. 1940.

Naloga okrajnega preskrbovalnega odbora je nadzirati delo občinskih preskrbovalnih uradov ter posredovati med njimi in »Prevodom«. Okrajni preskrbovalni odbor ugotavlja potrebe vseh občin, ki spadajo v njegov delokrog, jih prijavlja »Prevodu«, ki nato dodeljuje potrebna živila v onem razmerju, v katerem so na razpolago. Nakazana živila okrajni preskrbovalni odbor razdeljuje med svoje občine. Iz tega vidimo, da okrajni preskrbovalni odbor lajša delo »Prevodu«, ki bi sicer imel opraviti z vsako občino posebej, tako bo pa imel opravka samo s 25 okrajnimi načelstvi. Odpadlo bo pri tem seveda ogromno nepotrebne delo.

Naloga občinskih preskrbovalnih uradov je, da skrbe v pravem pomenu besede za prehrano svojih občanov. V zasledovanju tega cilja morajo opravljati delo, navedeno pod točkami 1. do 10. v članku, ki je izšel v poslednji številki naše revije.³ V pravilniku, ki ga je predpisala kralj. banska uprava, je predvidena sestava odbora iz zastopnikov vseh stanov, in sicer zastopnikov upravnih oblastev, trgovine, združništva, industrije in potrošnikov. Taka sestava je edino pravilna, ker mora biti vsem stanovom dana možnost, da sodelujejo pri skrbi za ohranitev človeških življenj. Delovanje odbora bo pa v veliki meri odvisno tudi od poslovodje preskrbovalnega urada, ki mora biti spreten človek, hitrih odločitev ter praktičnega znanja. Razlika med enim in drugim je najbolj očita v vojaškem stanu, kjer imajo odmerjene vse čete enake deleže, pa je le velika razlika med oskrbo ene in druge čete, o čemer ve povedati vsak, kdor je služil v vojski. Poslovodja mora biti predvsem dobrih živcev, ker je njegova služba take narave, da mora prenesti marsikaj, kar je drugim prihranjeno.

Izmed objavljenih določil je važno zlasti tudi ono, ki pravi, da smejo prisostvovati sejam tudi vabljeni strokovnjaki, kar bo dalo razpravam strokoven značaj.

Industrije niso prisiljene ustanavljati svojih konsumov, kajti nesmiselno bi bilo ustvarjati nove odjemalce za blago, ki ga ni niti za dosedanje naročnike. Iz dosedanjih izkušenj je razvidno, da je večina razumela določilo o ustanovitvi tovarniških aprovizacij popolnoma napačno; kajti za dobave olja, riža, moke itd. ni potrebno ustanavljati novih organizacij, ki bi morale odvzeti blago dosedanjim delilcem, za katere velja načelo, da ga dobe v istem razmerju kot lansko leto. Smisel bi bil, da tovarniški konsumi nakupijo kot rezervo blago, ki ga je še dovolj na razpolago. Danes je še dovolj masti, fižola, koruze itd., za katero blago se ne zmeni nihče in ga noče kupiti vkljub prigrivanju. Nabavo navedenih predmetov je svetovati seveda le v onem primeru, kjer v resnici ni trgovin in zadrug, ki naj bi se založile z njim. Na vsak način je pa potrebno, da sodeluje

³ Glej članek »Banovinski prehranjevalni zavod in občine« na str. 193 »Samouprave«.

industrija pri preskrbi svojega delavstva in ne sme stati pasivno ob strani. Njeno sodelovanje naj pa obstaja le v prispevanju kapitala občinskim preskrbovalnim uradam. Vemo, da občine najbolj bolehalo za pomanjkanjem kapitala, brez katerega je nabava hrane nemogoča. Zato naj dajo industrije na razpolago občinam oni denar, ki bi ga sicer morale vložiti v aprovizacijo. Zastopnik industrije v preskrbovalnem uradu, katerega je treba pritegniti v odbor, ima itak vedno možnost nadzora nad pravilnim upravljanjem izposojenega kapitala.

Kr. banska uprava je odmerila za ustanovitev preskrbovalnih odborov kratek rok osmih dni, kar ima tudi svoj pomen, V zadnjem času se je namreč videlo, da bo nujno potrebno napraviti red in neko načrtno razdeljevanje živil. Nekatera živila, kot n. pr. moka itd., prihajajo v Slovenijo čedalje bolj neredno in po obvestilih, ki se širijo, je sklepati, da bo treba potrošnjo pšenične moke racionirati, ali po domače povedano, skrčiti. Ako ne bo posegla v razdelitev oblasti, bo moko dobil samo oni, ki ima dobro poznanje pri nabavnih virih ter na razpolago dovolj denarja. Revez, ki si že itak ne more privoščiti ničesar, bi pa ostal praznih rok. Racioniranje je omogočeno samo z živilskimi kartami. Zato je nujno potrebno uvesti jih čim prej in vprav te karte so vzrok, da se s sestavo prehranjevalnih odborov tako mudi, ker bodo spadale živilske karte tudi v njihovo področje.

Živilske karte bodo nudile »Prevodu« točno sliko, koliko potrebuje dežela ene in druge vrste živil, kje je večja ali manjša poraba, kakšne so zaloge itd. Vsi ti podatki, ki jih bodo zbrali občinski preskrbovalni odbori, bodo tvorili temelj, na katerem bo snoval »Prevod« svoj preskrbovalni načrt. Seveda bodo morali delati preskrbovalni odbori hitro in točno. Vsaka zamuda bo v škodo zamudniku, a tudi vsej skupnosti. Kot primer naj navedemo, da danes poskuša »Prevod« lajšati pomanjkanje moke s svojimi dobavami, o katerih pa ne ve, kako se bodo uporabile, niti za koliko časa bodo zalegle. Vedel bo pa točno za vsako občino, kakor hitro bo občinski preskrbovalni odbor izvršil svoje delo, koliko časa bo občina z dobavljenim živežem shajala.

Občinski preskrbovalni odbori bodo imeli veliko in odgovorno delo, ker bo šla po večini vsa oskrba s poglavitnimi živiljenjskimi predmeti skozi njihove roke. Te odgovornosti se danes marsikateri občinski možje še ne zavedajo, ker bi sicer točneje izvajali navodila, ki jih jim daje »Prevod«. Slednji je že od oktobra dalje opozarjal občine, naj si čimprej nabavijo primerno zalogo koruze, ki je še najcenejša hrana, poleg tega pa je dovolj na razpolago, dočim je bilo pomanjkanje pšenice in pšenične moke predvidevati. Zaradi pomanjkanja pšenične moke se bo povečal konsum za koruso ter ni izključeno, da bo tudi korusa racionirana. Kljub vsemu prizadevanju »Prevoda« pa akcija za nabavo koruze ni uspela zadovoljivo. Ljudje se

branijo koruze in zahtevajo le pšenico in pšenično moko, katere ni dovolj na razpolago ter bo njihova uporaba čim bolj zmanjšana. V svoji nevednosti je nek tak prosilec za moko celo izjavil, da kuruza sploh ni za človeško prehrano. Ker »Prevod« njegovi neskromni zahtevi glede dobave pšenične moke ni mogel ustreči, je dotičnik zagrozil, da bodo nastale posledice padle na »Prevod«. Ne da se tajiti, da bodo posledice nastale, a izvirale bodo iz nespametnega ravnanja prizadetih, ki niso hoteli nabaviti koruze takrat, ko je bil še čas. Preskrbovalni uradi bodo morali krepko prijeti za delo in kljub odporu, ki vlada proti koruzi, započeti z nabavo primernih rezerv, ker bo najbrže kuruza ona, ki nas bo kljub nepriljubljenemu okusu pripeljala v novo letino. Tolažba je v dejstvu, da bo »koruzna doba« trajala samo nekaj mesecev in sicer do nove žetve. Za dobro vskladiščenje koruze morajo preskrbovalni uradi najti predvsem ustrežajoč prostor, ker mora biti kuruza vskladiščena v tankih plasteh. Ako ni drugega izhoda, naj odstopijo društva svoje prostore, ker je danes bolj važno skrbeti za ohranitev življenja, kakor pa za prosveto, zabavo itd.

Preskrbovalni uradi bodo uspeli v svojem delu le, če bodo:

1. sestavljeni iz ljudi vseh stanov;
2. imeli dobrega poslovodjo;
3. imeli podporo vsega občinskega odbora in drugih činiteljev, ki imajo dolžnost, skrbeti za dobrobit prebivalstva, in
4. točno izpolnjevali navodila »Prevoda«.

Ako en sam izmed navedenih činiteljev ne bo sodeloval, je gotovo, da bo nastala v prehrani vrzel, ki bo zeyala in večala med prebivalstvom nezadovoljnost. Na vsak način je pa potrebno vplivati pomirljivo na ljudi, in sicer na bojazljivce z zagotovilom, da od lakote še ne bo treba umreti, na prevzetne z dokazovanjem, da bodo ostali pri življenju, četudi bodo hranili svoje telo nekaj mesecev s koruzo, na nemirneže pa s pojasnilom, da ne bo zato niti kilograma živeža več, ako bodo razgrajali. Vsi skupaj pa hvalimo Boga, da imamo mir, pa čeprav mir ob koruzni moki!

Usem naročnikom in čitateljem „Samouprave“

želimo

srečno novo leto!

Dr. Vladimir Kukman:

Reforma domovinskega prava.

(Nadaljevanje).

Po 5. odstavku sme izvršilna zakonodaja ustanoviti posebne zavode, v katerih morajo po odst. 1 in 2 kaznovane osebe prebiti svojo kazen.³¹

V izvršitev novele domovinskega zakona iz l. 1935 so izdale poedine zvezne dežele posebne, skoraj dobesedno enake zakone, in sicer: Dunaj: mestni zakon z dne 28. junija 1935, dež. zak. za Dunaj št. 37; Gradiščanska: zakon, objavljen v dež. zak. št. 52 iz l. 1935; Štajerska: zakon z dne 28. junija 1935, dež. zak. št. 37; Spodnja Avstrija: zakon z dne 28. junija 1935, dež. zak. št. 135; Zgornja Avstrija: zakon z dne 9. julija 1935, dež. zak. št. 23; Tirolska: zakon z dne 10. julija 1935, dež. zak. št. 32.³² Ker zvezne dežele Koroška, Solnograška in Predarlška niso izdale v zakonskem roku predpisanih izvršilnih zakonov, jih je nadomestil zvezni zakon, veljaven za navedene dežele in objavljen v zv. zak. z dne 23. julija 1935, št. 315.

B. Po združitvi Avstrije z Nemčijo.

Na podlagi zakona o ponovni združitvi Avstrije z Nemčijo z dne 13. marca 1938, nemški drž. zak. I, str. 257,³³ sta izdala državna ministra za notranje zadeve in za delo uredbo o uvedbi skrbstvenopravnih predpisov v deželi Avstriji (Verordnung über die Einführung fürsorgerechtlicher Vorschriften im Lande Oesterreich) z dne 3. septembra 1938, drž. zak. I, stran 1125, ki je bila razglašena v zakoniku za deželo Avstrijo z dne 13. septembra 1938, str. 1791. S to uredbo je bilo zenačeno avstrijsko pravo o ubožnem skrbstvu z rajhovskim pravom.

Uredba o uvedbi skrbstvenopravnih predpisov v deželi Avstriji (odslej krajšana u. u. A.) je za Avstrijo v pogledu ubožnega

ki prestajajo zaporno kazen, nosijo svoje lastne obleke in se smejo same prehranjevati. Če se ne zaposlujejo primerno iz lastnega nagiba, se sme zahtevati od njih delo, ki je njihovim sposobnostim in znanju primerno. Za zunanja dela se smejo uporabljati samo s pristankom...«

³¹ Po § 12, odst. 1, avstr. upravnokazenskega zakona iz l. 1925 velja načelo, da se sme zaporna kazen le tedaj prebiti v zaporih okrajnega sodišča, če nima (upravno) oblastvo za izvrševanje kazni potrebnih prostorov na razpolago. Po razpisu urada zveznega kancelarja z dne 18. julija 1928, št. 117.600—2, se kazenski zavodi za izvrševanje upravnih kazni ne smejo uporabljati.

³² Po podatkih v Langhoffu, Nachtrag zu den gesetzlichen Bestimmungen über Bundesbürgerschaft, Landesbürgerschaft und Heimatrecht in Österreich, Dunaj 1935, 25.

³³ Nemška praksa ne citira številke, marveč stran drž. zakonika.

skrbstva vprav revolucionarnega pomena, ker je odvzela ubožno skrbstvo — kolikor niso bile poedine naloge že prej prenesene na druge organe — dosedanjim nosilcem, domovinskim občinam, ter ga prenesla na tako imenovane okrajne in deželne skrbstvene zveze (Bezirks- und Landesfürsorgeverbände). S tem so bile občine razbremenjene od važne občinske funkcije, ki so jo izvrševale, odkar je izdal Ferdinand I. za avstrijske dežele dne 15. okt. 1552 tako imenovani »red in reformacijo dobre policije« (»Ordnung und Reformation guter Polizei«).³⁴ U. u. A. je torej postavila ubožno skrbstveno pravo na ozemlju bivše republike Avstrije na popolnoma novo podlago, čemur je kmalu sledila popolna odprava domovinstva. Zaradi velike važnosti navedene uredbe tudi za naše razmere, zlasti ker nudi zgled res sodobne ureditve ubožnega skrbstva, podajamo v naslednjem njene najvažnejše določbe.

1. Pravno zenačenje. § 1. u. u. A. vsebuje osnovno odredbo, da se uvajajo v deželi Avstriji na dan 1. oktobra 1938 oni predpisi rajhovske uredbe o skrbstveni dolžnosti (Verordnung über die Fürsorgepflicht) z dne 13. februarja 1924, drž. zak. I, str. 100, ki so v tem paragrafu izrečno navedeni, in sicer hkrati s prav tam navedenimi spremembami in dopolnitvami te uredbe in izvršilnimi predpisi.³⁵ V bivših avstrijskih deželah pa velja tudi še naknadno izdana uredba o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 7. oktobra 1939, drž. zak. I, str. 2002 ter 2. uredba o uvedbi skrbstvenopravnih predpisov v Ostmarki in v Sudetih z dne 20. novembra 1939, drž. zak. I, str. 2282.

2. Skrbstvene zveze. Po § 2. u. u. A. vršijo naloge javnega skrbstva tako imenovane okrajne in deželne skrbstvene zveze (Bezirks- und Landesfürsorgeverbände), in sicer na lastno odgovornost. Vsaka bivša avstrijska dežela je deželna skrbstvena zveza. Okrajne skrbstvene zveze so mestna okrožja (Stadtkreise) v smislu nemškega občinskega reda z dne 30. januarja 1935, drž. zak. I, str. 49³⁶ in občinske zveze (Gemeindeverbände), ki se krijejo z upravnim območjem okrajnega glavarstva. Ta določba se

³⁴ Mischler, o. c. 521 in Bartsch v članku »Armengesetzgebung und Armenpolizei in Deutschösterreich«, Handwörterbuch der Staatswissenschaften, 4. izd., I. zv., Jena 1925, 992.

³⁵ Slovestvo pri W. Jellineku, Verwaltungsrecht, 5. izd., Berlin 1931, 525. Iz najnovejšega časa so: Stiefel, Fürsorgepflicht. Nach dem Stande vom 1. Juni 1939, 7. izd., Stuttgart—Berlin 1939; Pfeifer, Fürsorgerecht, Familienunterstützung, Ehestandsdarlehen und Kinderbeihilfe; für die Ostmark bearbeitet (po stanju z dne 1. januarja 1939), München—Berlin 1939. Isti: Ergänzungsband nach dem Stande vom 5. Oktober 1939; Linde-Zimmerle, Fürsorge des Staates, Fürsorge der Partei, 2. izd., München und Berlin 1939 (po stanju z dne 1. decembra 1939).

Pri podajanju vsebine u. u. A. je bil souporabljen tudi Preiser, Die öffentliche Fürsorge in der Ostmark, Die Landgemeinde, Ausgabe A, št. 20 in 21, Berlin 1938.

³⁶ Splošni prikaz in karakterizacijo nemškega občinskega reda daje Majcen v članku »Novi nemški zakon o mestnih in vaških občinah od 30. januarja 1935«, »Službeni Glasnik Ministarstva unutrašnjih poslov« št. 4 iz l. 1937. Gl. uredbo o uvedbi nemškega obč. reda v deželi Avstriji z dne 15. septembra 1938, drž. zak. I. str. 1167.

nekoliko razlikuje od določb, veljavnih za Nemčijo, kjer so tako imenovana deželna okrožja (Landkreise)³⁷ hkrati okrajne skrbstvene zveze. V Avstriji do navedene uredbe v splošnem³⁸ ni bilo občinskih zvez, ki bi ustrezale nemškim deželnim okrožjem. Okrajna glavarstva, ki ustrezajo nemškim oblastvom z nazivom »Landratsamt«, so samo državna upravna oblastva. Zato so se morale z novo uredbo take občinske zveze šele ustanoviti. Vodijo jih okrajni glavarji, ki morajo izvrševati naloge okrajnih skrbstvenih zvez.

Mesto Dunaj je, prav tako kakor Berlin in Hamburg, hkrati okrajna in deželna skrbstvena zveza.

Razmejitev nalog med deželnimi in okrajnimi skrbstvenimi zvezami izhaja iz oddelka C uredbe o skrbstveni dolžnosti (odslej krajšane u. sk. d.) in iz oddelka IV u. u. A. Vsi posli javnega skrbstva, ki ne spadajo po teh predpisih v pristojnost deželnih skrbstvenih zvez, so naloženi okrajnim skrbstvenim zvezam (št. 1 okrožnice državnih ministrov za notranje zadeve in za delo z dne 7. oktobra 1938, izdane na osnovi § 35., odst. 1, u. u. A. in objavljene v zakoniku za deželo Avstrijo z dne 14. oktobra 1938, kos 134. To okrožnico krajšamo odslej z »okrožnica iz l. 1938«).

3. Uprava skrbstvenih zvez. Vodja deželne skrbstvene zveze je deželni glavar, vodja okrajne skrbstvene zveze je v mestnih okrožjih župan, v občinskih zvezah pa okrajni glavar. Vodji se

³⁷ S 3. uredbo o novi ureditvi države (5. Verordnung über den Neuaufbau des Reiches), ki je objavljena v zakoniku za deželo Avstrijo z dne 1. decembra 1938, kos 177, so bili avstrijski uradni nazivi izenačeni z nemškimi. S to uredbo so bili odrejeni m. dr. naslednji uradni nazivi: za upravno območje okrajnega glavarstva »Landkreis«, za okrajnega glavarja »Landrat«, za njegov urad pa »Landratsamt«.

³⁸ Na Štajerskem so bili ustanovljeni z zakonom z dne 14. junija 1866, dež. zak. št. 19 (novela z dne 28. marca 1924, dež. zak. št. 40) t. zv. »okrajni zastopi« (Bezirksvertretungen), ki so se prvotno krili s političnimi okraji; po zakonu z dne 17. decembra 1874, dež. zak. št. 2 iz l. 1875, pa sta bila lahko v enem političnem okraju tudi dva ali več okrajnih zastopov. Ti okrajni zastopi so nosili po § 58 štajerskega ubožnega zakona z dne 27. avgusta 1896, dež. zak. št. 63, stroške za bolniško oskrbo ubožnih bolnikov izven zavodov (odprta bolniška oskrba). Ostale naloge okrajnih zastopov glede tega ubožnega skrbstva so navedene v § 74 ubožnega zakona. — V Spodnji Avstriji je bila ustanovljena z zakonom z dne 1. februarja 1885, dež. zak. št. 24, t. zv. »deželna ubožna zveza« (Landesarmenverband), ki naj bi nosila stroške za oskrbo za v spodnjeavstrijske občine pristojne, vendar od domovinske občine več ko 10 let odsotne ubožce. Ta ustanova pa se ni obnesla. Z zakonom z dne 13. oktobra 1893, dež. zak. št. 53, je bilo ubožno skrbstvo občinam odvzeto in preneseno na posebne skrbstvene okraje, ki so se krili z območjem okrajnih sodišč. Ali tudi ta zakon ni zadovoljil. Že leta 1898 je sklenil deželni zbor nov zakon, ki je prenesel ubožno skrbstvo zopet na občine. Ta zakonski predlog pa ni dobil sankcije. Izšla je sicer l. 1908 novela, ki pa vsebinsko ni bila tako daljnosežna kakor zakonski predlog iz l. 1898, tako da je ostalo ubožno skrbstvo v bistvu koncentrirano pri okrajnem ubožnem svetu (Bartsch, o. c. 1005/6 in Mischler, o. c. 323/4). — V naši državi so bile uvedene okrajne samouprave pred kratkim v banovini Hrvatski (Uredba o Kotarskoj skupštini i kotarskom upravnom odboru z dne 26. avgusta 1940, »Narodne novine« z istega dne, št. 193), vendar nimajo te samouprave posebnih ubožnopравниh kompetenc.

dodeli sosvet (§ 3.), ki sestoji: *a*) pri obravnavanju predlogov za znižanje občinskega prispevka na 25% (§ 8., odst. 4, u. u. A.) od primera do primera iz 3 do 4 županov in 1 do 2 občinskih odbor-
nikov občin, ki nimajo pogojev za znižanje njih prispevka; *b*) pri obravnavanju vseh ostalih vprašanj, pri katerih je treba pritegniti sosvet, praviloma *aa*) pri občinskih zvezah iz navadno ne več kot 3 županov zvezi pripadajočih občin, *bb*) pri mestnih okrožjih iz občinskih odbor-
nikov, *cc*) pri deželnih glavarstvih iz 2 okrajnih glavarjev in župana (Oberbürgermeister) enega mestnega okrožja in iz še nekaj drugih funkcionarjev. Posebni funkcionarji so predvideni tudi pri obravnavanju skrbstvenih zadev za mladoletnike (št. 3 okrožnice iz l. 1938).

Vsaka občinska zveza ima svoj pravilnik, ki ga odobri nadzorno oblastvo.

Občinska zveza ustanovi za izvajanje nalog, ki ji pripadajo kot okrajni skrbstveni zvezi, poseben urad, mestno okrožje pa poveri kot okrajna skrbstvena zveza izvajanje javnega skrbstva enemu izmed svojih uradov. Ti uradi imajo naziv »skrbstveni urad« (Fürsorgeamt). Tudi deželno glavarstvo poveri izvajanje skrbstvenih poslov enemu izmed svojih uradov, ki ima naziv »deželni skrbstveni urad« (Landesfürsorgeamt). Na Dunaju določi župan, kateri uradi naj izvajajo posle okrajne, oziroma deželne skrbstvene zveze (št. 2 okrožnice iz l. 1938).

Deželne skrbstvene zveze morajo sprejemati v svoje zavode, kolikor je prostora na razpolago, proti odškodnini tudi osebe, za katere morajo skrbeti okrajne skrbstvene zveze. Prav tako morajo dati tudi občine skrbstvenim zvezam svoje ustanove proti odškodnini na razpolago (§ 4. u. u. A.).

4. Posebne naloge deželnih skrbstvenih zvez. V pristojnost deželnih skrbstvenih zvez spada skrb za umobolne, bebce, epileptike, gluhoneme, slepce in pohabljene, kolikor jim je potrebna zavodna oskrba. Krajevno pristojna za sprejem teh oseb je deželna skrbstvena zveza, v katere območju dotična oseba biva. Ta zveza pa zahteva lahko od deželne skrbstvene zveze, ki je dokončno zavezana, oziroma kateri pripada dokončno zavezana okrajna skrbstvena zveza, da mora podpiranca prevzeti, oziroma povrniti stroške (§ 5.). Dokončno zavezana okrajna skrbstvena zveza mora povrniti deželni skrbstveni zvezi eno petino stroškov; ostanek stroškov nosi deželna skrbstvena zveza iz svojega (§ 6.). Deželna skrbstvena zveza daje nesorazmerno obremenjenim finančno šibkim okrajnim skrbstvenim zvezam subvencije (§ 7.).

5. Dajatve občin. Občine morajo povrniti svoji občinski zvezi polovico stroškov, ki nastanejo v okraju z izvrševanjem skrbstvenih nalog.

Finančno šibkim občinam se sme znižati prispevek k oskrbnim stroškom na 25% (§ 8.). Dolžnosti do povračila med občinami iste občinske zveze ni. Občine so le zavezane, prispevati k stroškom svoje občinske zveze.

6. Dohodki občinskih zvez. Občinske zveze krijejo svoje izdatke, kolikor ne zadostujejo lastni dohodki in povračila s strani zvezi pripadajočih občin, z dokladami na deželno zemljarino in zgradarino, ki jih predpisujejo tem občinam.

7. Sodelovanje občin. Občine sodelujejo pri okrajni skrbstveni zvezi po (navadno 3) županih, ki tvorijo skupno z ostalimi funkcionarji sosvet okrajne skrbstvene zveze (§ 3.). K izvajanju občinski zvezi naloženih skrbstvenih nalog je treba pritegniti tudi občine; izvajanje skrbstvenih nalog se pa tudi lahko nanje prenese, vendar samo tedaj, če se lahko pričakuje pravilna izvedba nalog. O prenosu in o izbiri nalog, ki naj se prenesejo, odloča okrajni glavar po prostem preudarku. Prenos se lahko omeji na poedine ukrepe, zlasti na sprejemanje in obravnavanje predlogov, na nadziranje življenjskih razmer podpirancev in na izplačevanje podpor, določenih od občinske zveze. Izplačila naj se praviloma prepuste občinam, da morejo pri tej priliki proučiti prejemnikove razmere. Na občine pa se lahko prenesejo tudi vse neposredne skrbstvene naloge ali del teh nalog, torej n. pr. tudi odločitev o pogojih, načinu in obsegu javnega skrbstva. Prenesejo naj se pa vedno samo naloge, ki se nanašajo neposredno na podpiranca. Ostale naloge občinske zveze, zlasti v odnosu do drugih skrbstvenih zvez, niso prenosljive. Občinska zveza je edini upnik in dolžnik glede povračilnih zahtevkov. Glede notranjega odnosa velja, kakor že gori omenjeno, načelo, da morajo občine povrniti svoji zvezi polovico stroškov, ki nastanejo z izvrševanjem skrbstvenih nalog. S prenosom nalog na občine se ne spreminja razdelitev stroškov in tudi ne odgovornost občinske zveze glede izvrševanja skrbstvenih nalog. Občina tudi ne pridobi s prenosom položaja okrajne skrbstvene zveze. Občine, ki pripadajo zvezi, ne morejo zahtevati od občinske zveze povračila osebnih in stvarnih upravnih stroškov (§ 9. u. u. A. v zvezi s št. 10 okrožnice iz l. 1938).

Že prej pa smo omenili, da morajo občine tudi svoje ustanove in naprave, kamor spadajo zlasti ubožnice, staviti okrajni skrbstveni zvezi proti odškodnini na razpolago (§ 4.).

8. Obseg javnega skrbstva. Glede obsega javnega skrbstva veljajo od 1. oktobra 1938 dalje državna načela o pogojih, načinu in obsegu javnega skrbstva (Reichsgrundsätze über Voraussetzung, Art und Mass der öffentlichen Fürsorge) z dne 4. decembra 1924, drž. zak. I str. 765, v besedilu razglasa z dne 1. avgusta 1931, drž. zak. I str. 441 in uredb z dne 26. maja 1933, drž. zak. I str. 316, z dne 10. februarja 1934, drž. zak. I str. 99 in z dne 28. decembra 1937, drž. zak. I str. 1422, in sicer v obsegu, določenem v § 1/I, št. 2, u. u. A. torej — izvzemši porodniško skrbstvo — brez oddelka B, ki obravnava t. zv. »skrbstvo višje vrste« (gehobene Fürsorge),³⁰ ki prvotno v Avstriji ni bilo uvedeno. Z

³⁰ Po § 1 u. sk. d. z dne 13. februarja 1924 spada v pristojnost skrbstvenih zvez poleg ubožnega skrbstva tudi socialno »skrbstvo višje vrste« za vojne invalide in za zaostale po padlih vojakih, za rentnike invalidskega in nameščenskega zavarovanja, za male rentnike in njim enake, za hudo

dnem 1. decembra 1939 pa je bilo v smislu 2. uredbe o uvedbi skrbstvenopravnih predpisov v Ostmarki in Sudetih z dne 20. novembra 1939, drž. zak. I str. 2282, razširjeno na Avstrijo tudi t. zv. »skrbstvo višje vrste«. Nas zanima samo rajhovo ubožno skrbstvo, ne pa tudi ostale panoge javnega skrbstva.

Po § 12. u. u. A. v zvezi s § 6. u. sk. d. sme izdati deželni glavar (na Dunaju župan) krajevnim razmeram ustrezajoče smernice (Richtsätze) za določitev nujnih življenjskih potrebščin pomoči potrebnih oseb. Po § 4. uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 7. oktobra 1939 ni pred določitvijo smernic več potrebno zaslišati sosvete. Po št. 12, odst. 2, okrožnice iz l. 1938 služijo smernice edinole kot merilo za določitev povprečnih življenjskih potrebščin pomoči potrebnih oseb ter niso niti minimalne niti maksimalne podporne postavke, marveč samo pomožno sredstvo za ugotavljanje potreb. Po št. 12, odst. 3, iste okrožnice naj se pri določevanju smernic upoštevajo le potrebna prehrana, razsvetljava, kurjava za kuho, vzdrževanje oblek, perila in obutve, snaženje in druge majhne potrebščine, dočim naj se stroški za stanovanje krijejo s posebnimi najemninskimi prispevki. Za kritje posebnih potreb, n. pr. onih, ki se pojavljajo od časa do časa (nabava obleke, perila, obutve, podplatenje obuval, zimska kurjava) naj se dovolijo posebni prispevki (št. 12, odst. 4).

Smernice naj se določijo: a) za vodjo gospodinjstva — poedinca z lastnim gospodinjstvom ali brez njega; b) za druge člane gospodinjstva nad 16 let (prilичno 50% postavke pod a); za mladoletnike pod 16 leti, ki živijo v gospodinjstvu pomoči potrebne osebe ali sorodnikov v navzgornji črti (prilичno 50% postavke pod a); d) za mladoletnike pod 16 leti, ki so v tuji oskrbi (rejenci) prilичno 60% postavke pod a). Predvsem pa je treba v smernicah pri določevanju dajatev iz sredstev javnega skrbstva analogno § 13. uredbe o rodbinskih podporah za Avstrijo z dne 31. avgusta 1938, drž. zak. I str. 1072, upoštevati načelo rodbinske skupnosti.

Glede obsega javnega skrbstva je posebno važna določba § 33. državnih načel o pogojih, načinu in obsegu javnega skrbstva (odslej krajšano: državna načela), po kateri smejo občine, ki jih je deželni glavar proglasil za »občine v stiski« (Notstandsgemeinde), oskrbo oseb, ki dopotujejo v te občine po zadevni proglasitvi, znižati na najmanjšo za življenje neobhodno potrebno mero: take občine smejo oskrbo omejiti na oskrbo v zavodih. Te omejitve pa

pohabljene in za osebe, ki so v pridobivanju hudo ovirane, za pomoči potrebne mladoletnike in za porodnice. Kakor pravi W. Jellinek (o. c. 536) je »razlog, da se ločijo ti posebni primeri skrbstva od navadnega ubožnega skrbstva... takt. Socialnemu rentniku, ki je vse življenje delal, malemu rentniku, ki je zgubil svoje prihranke zaradi vojne, ženski, ki služi z rojstvom otroka splošnosti, naj se prihrani občutek, da prejema miloščino. Razen tega so uživalci »skrbstva višje vrste« gmotno na boljšem kot osebe, ki prejema ubožno oskrbo. Mali in socialni rentniki prejema podporo, tudi če imajo hišico; prejema pa tudi višjo podporo kot ubožci. Porodnica dobiva načeloma porodniško podporo že tedaj, če nima določenega minimalnega dohodka«.

se ne smejo uporabljati na male in socialne rentnike in njim enake. Navedena proglasitev je možna samo, če je občinsko gospodarstvo s skrbstvenimi dajatvami izredno obremenjeno. Kot dopotujoča pa velja oseba, ki se v občini nastani, ne da bi bila imela neposredno pred tem v občini navadno bivališče.

9. Predlog, ugovor, pritožba. Skrbstveni predlogi se smejo stavljati pri okrajni skrbstveni zvezi, pri županu občine bivališča in pri občanih, ki jih je župan postavil, da mu pomagajo kot častni funkcionarji pri opravljanju poslov. O predlogih odloča vodja okrajne skrbstvene zveze; v občinah, na katere je preneseno odločanje o predlogih, odloča župan, na Dunaju pa od župana določeni urad (§ 15., odst. 1, u. u. A.). Zoper odklonitev pomoči kakor tudi zoper določitev njenega načina in višine ima prizadeta oseba pravico ugovora. O ugovoru odloča organ, ki je izdal napadeno odločbo. Pred uveljavljenjem uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 7. oktobra 1939 je bilo treba še predhodno zaslišati sosvet; § 4. navedene uredbe pa je obvezno zaslišanje sosveta odpravil. Če je odločil župan, odloča o ugovoru okrajni glavar (§ 15., odst. 2, u. u. A.). Zoper odločbo, ki zavrača ugovor, ima prizadeta oseba pravico pritožbe na deželnega glavarja, na Dunaju na župana, ki odloča dokončno (§ 15., odst. 3, u. u. A.). V skladu s tem je tudi določba § 31 iste uredbe, da zoper odločbe, izdane po tej uredbi kakor tudi po u. sk. d. (§ 2. uredbe o poenostavljenju skrbstvenega prava z dne 7. oktobra 1939), ni pravnega sredstva na zvezno sodišče (Bundesgericht). Preiser pripominja k temu paragrafu,⁴⁰ da to nikakor ni omejitev pravne poti, ker odloča zvezno sodišče samo tedaj, če uveljavlja stranka kršitev pravice.⁴¹ Take pravice do skrbstvenih dajatev pa pomoči potrebna oseba nima.⁴²

⁴⁰ O. c. 557.

⁴¹ Isto načelo velja tudi po našem zakonu o državnem svetu in upravnih sodiščih.

⁴² Istega naziranja je tudi W. Jellinek, ki pravi (o. c. 202): »Pri javnem skrbstvu je precej splošno priznано, da obstoja sicer obvezna dolžnost skrbstvenih zvez do pomoči potrebne osebe, da pa nima ona s tem subjektivne pravice do podpore...« Dalje pravi na str. 537, da bi bilo v danem primeru upravnosodno tožbo za podporo zavrniti, ker ne gre tu za pravo pravico do podpore. Za to govori tudi okoliščina, da se podeljuje podpora tudi brez predloga, da, celo proti volji osebe, potrebne podpore. — Tudi za časa veljavnosti rajhovskega zakona o podpornem bivališču z dne 6. junija 1870 v besedilu novele z dne 30. maja 1908, ki je veljal pred sedanjo u. sk. d., so razni pisci zanikali pravico ubožca do podpore ter so priznavali zgolj pravico poedinca nasproti upravi, da se zakoni izvajajo. Prim. n. pr. Fleiner, Institutionen des Verwaltungsrecht, 5. izd., Tübingen 1920, 166 (poznejše izdaje piscu niso bile dostopne). — Za avstrijsko pravo izhaja iz § 1 domovinskega zakona z dne 3. decembra 1865, drž. zak. št. 105, brezdvomno, da taka subjektivna pravica do podpore ni bila dana. § 1 istega zakona se glasi v nemškem izvirniku (običajni slovenski prevodi te zakonske določbe niso točni, nekateri celo napačni; še nekako najbolj ustreza »prestava iz drž. zakonika za kranjsko vojvodino«, XVIII. del, str. 278): »Das Heimatrecht in einer Gemeinde gewährt das Recht des ungestörten Aufenthaltes und den Anspruch auf Armenversorgung«. Mischler (o. c. 324/5) pripominja k temu, da more ubožec svoj zahtevek v smislu § 44 domovinskega zakona

10. Začasna skrbstvena dolžnost. Po § 7., odst. 1, u. sk. d. mora vsaki osebi, ki je potrebna pomoči (hilfsbedürftig), začasno nuditi pomoč okrajna skrbstvena zveza, v katere območju biva. Isto načelo je bilo uzakonjeno tudi v §§ 28. in 60. rajhovskega zakona o podpornem bivališču, ki je veljal v Nemčiji pred u. sk. d., dalje v § 28. avstrijskega domovinskega zakona iz l. 1863 kakor tudi v § 22., odst. 2, z. o. in § 18., odst. 2, z. m. o., le da morajo po navedenih domovinskih predpisih nuditi »potrebno pomoč« (domovinski zakon iz leta 1863), oziroma »najpotrebnejšo pomoč« (z. o. in z. m. o.) občine, dočim je bila po zakonu o podpornem bivališču ta dolžnost naložena krajevnim ubožnim zvezam (Ortsarmenverbände).

Važna je opredelitev pojma »potreben pomoči« (hilfsbedürftig). Dočim prejšnji rajhovski zakon o podpornem bivališču tega pojma ni opredelil, kar je imelo za posledico⁴³ mnogo nejasnosti in dvomov, je ta pojem sedaj določen v § 5. državnih načel tako, da je potreben pomoči, kdor ne more ali ne more v zadostni meri pridobiti z lastnimi silami in sredstvi zase in za svojce, ki jih mora vzdrževati, potrebnih življenjskih potrebščin (Lebensbedarf) in ki jih tudi od druge strani, zlasti od svojcev, ne prejema. Po § 6. istih državnih načel spada k tem potrebnim življenjskim potrebščinam: a) vzdrževanje, zlasti stanovanje, hrana, obleka in nega; b) bolniška pomoč ter pomoč za zopetno pridobitev delovne sposobnosti; c) pomoč za noseče in porodnice; razen tega d) pri mladoletnih vzgoja in pridobitno usposabljanje; e) pri slepih, gluhonemih in pohabljenih pridobitno usposabljanje. Po potrebi je treba plačati tudi pogrebne stroške. Za vse te potrebe mora začasno skrbeti okrajna skrbstvena zveza, v katere območju je pomoči potrebna oseba.

iz l. 1863 uveljaviti samo pred upravnimi oblastvi, ne pa po sodni poti. On za oskrbo samo lahko prosi (»ansprechen«), se označuje kot prosilec (»Berwerber«) ter se v zakonu izrečno naglaša, da »ne more zahtevati« določene načina oskrbe. Avtor dostavlja, da se tu pač opaža ono polovičarstvo, ki je svojstveno vsemu upravnemu ubožnemu pravu, ki se še ni razvilo do vsestransko izgrajenega pravnega razmerja, po katerem bi ustrezal skrbstveni dolžnosti javnih organov tudi pravni zahtevek obubožanega. To stanje se po Mischlerju tudi z ustanovitvijo upravnega sodišča ni spremenilo. Kdor se smatra za ubožnega, se sicer za priznanje ubožstva lahko na upravno sodišče obrne. Nikdar pa ne more izsiliti pozitivnih, po načinu in obsegu konkretiziranih ubožnopravnih ukrepov oblasti, ki postopajo po prostem preudarku. Vsebinsko pravnega zahtevka pa more tvoriti vedno samo konkretizirano ponašanje druge osebe in ne zgolj abstraktna dolžnost, tudi če je na splošno v zakonu opisana. Slično tudi Bartsch, o. c. 994/5. — Glede našega prava je treba poudariti, da govorita § 22 z. o. in § 18 z. m. o. sicer o »pravici« obubožanega občinskega člana do vzdrževanja, oziroma do podpore; ali ker ni določb, po katerih bi mogel obubožani član zahtevati vzdrževanje, oziroma podporo v obliki in načinu, kakor ga o n želi (Majcen, kom. z. o. 56), bodo veljala izvajanja Mischlerja in Bartscha pač tudi za naše razmere.

⁴³ Prim. Diefenbach v članku »Armengesetzgebung und Armenpolizei in Deutschland«, Handwörterbuch der Staatswissenschaften, 4. izd., 1. zv., Jena 1923, 970/71.

A. J.:

Pregled občinskih proračunov za leto 1940/41.¹

V izrednih prilikah so sestavljale občine svoje proračune za leto 1940/41. Grozeča vojna je začela pritiskati tudi na naše občinsko gospodarstvo. Ministrstvo za finance je naročilo, da morajo občinske uprave pri sestavi proračunov gledati pred vsem na to, da bodo zmanjšale svoje davščine, da bo na ta način čim več javnih sredstev prostih za potrebe državne obrambe. Opustile naj bi nove investicije, vse druge proračunske potrebščine pa vnesle v proračun le v toliko, kolikor je za redno občinsko poslovanje neobhodno potrebno.

Iz te splošne zahteve po znižanju občinskih davščin je izšla tudi uredba ministrstva za finance, s katero se je maksimirala občinska trošarina od vina in žganih alkoholnih pijač (Služb. list iz l. 1940, št. 28/6). S to uredbo bi bile občinske finance silno prizadete, ker bi znašal izpad dohodkov, kakor je bilo to že povedano v letošnji »Samoupravi« na str. 10—12, nad 15 milijonov. Po prizadevanju g. bana, Županske zveze in drugih merodajnih činiteljev je bila ta uredba pozneje omiljena s § 18. uredbe o proračunskih dvanajstinah za mesece april—julij 1940/41 (Služb. list iz l. 1940, št. 151/31) in finančni minister je dobil pooblastilo, da lahko na predlog bana občinam, ki bi ne mogle svojih proračunov brez večjega povišanja dokladne stopnje uravnovesiti, dovoli pobirati občinsko trošarino od alkoholnih pijač v dosedanji višini. Tega pooblastila so se poslužile skoraj vse občine in tako so ostali dohodki občinskih trošarin tudi v tem proračunskem letu na lanskoletni višini. Zaradi večjega konsuma alkoholnih pijač so se ti dohodki v podeželskih občinah celo zvišali, in sicer od 22.7 milijonov din v lanskem na 23.5 milijonov din v tekočem letu.

Občine so morale po navodilih ministra za finance zmanjšati vse izdatke, ki se dado brez škode za nemoteno občinsko gospodarstvo odložiti na poznejše, bolj ugodne čase. Kakor pa vemo, je takih izdatkov v občinskih proračunih malo. V poštev je prišlo zopet le znižanje izdatkov za gradbeno stroko, to je za gradnjo in vzdrževanje cest, mostov in občinskih splotij (domov). Občinske ceste, ki so bile v zadnjih letih vsaj za silo oskrbovane, bodo zopet prepuščene ljudskemu delu, o katerem je znano, da se ne obnese povsod. Gradbena stroka je znižana od 11.9 na 10.4 milijonov dinarjev.

Znižanje se je doseglo tudi pri odplačilu dolgov za 0.7 milj. din. Zmanjšale so se neporavnane obveznosti občin iz prejšnjih let, predvsem šolski dolgovi.

¹ Primerjaj k članku spadajoči tabelarni pregled na straneh 232—233 in tabelo na straneh 124—125 tega letnika »Samouprave«.

V ostalih poglavjih proračunov podeželskih občin je bilo znižanje izdatkov nemogoče, nasprotno, nekatere izdatke je bilo treba celo zvišati.

Z okrožnico kralj. banske uprave II-37973/1 z dne 14. dec. 1939 je bilo občinam naročeno, da naj upoštevajo naraslo draginjo in določijo svojim uslužbencem primerne draginjske doklade. Sledeč temu naročilu so občine kljub težkim finančnim žrtvam v precejšnji meri zvišale osebne prejemke in so redke one občine, ki bi ne bile poskrbele za izboljšanje gmotnega položaja svojih uslužbencev. Osebni izdatki so se povečali od 17.1 na 19.3 milijonov, ali od 18.7% na 20.7% vseh proračunskih izdatkov. Gmotno stanje občinskih uslužbencev se polagoma vendarle tudi v podeželskih občinah boljša. Želeti pa bi bilo, da bi se boljšalo tudi poslovanje občinskih uslužbencev; kajti uradne revizije odkrivajo še vedno velike nerednosti.

Povečali so se tudi upravni izdatki, to so stroški za potnine, pisarniški material, najemnine, zavarovanje itd. Povišanje teh izdatkov gre vzporedno s povečanjem osebnih izdatkov. Povečali so se za 0.4 milijonov.

Izredno povišanje izdatkov kaže poglavje »javna varnost«. Občine so morale vstaviti v svoje proračune ponekod velike zneske za protiplinsko obrambo in za gradnjo zaklonišč. To poglavje se je zvišalo od 3.9 na 5.5 milijonov.

Izdatki za šolstvo, ki jih morajo prispevati občine iz svojih sredstev (»proračun A«), so povišani samo za 0.1 milij., to je od 13.6 na 13.7 milij. din. Povišanje je malenkostno, če pomislimo, da so se šolski izdatki v preteklem letu povečali za 2 milijona. Vzrok, da so ostala šolska bremena približno na lanskoletni višini, je ta, da so se črtali iz šolskih proračunov stavbni fondi, katerih zbiranje se je moralo glede na navodila ministrstva za finance začasno opustiti. Skupna vsota že odobrenih šolskih proračunov B, ki jih krije banovina s svojimi šolskimi dokladi, je ostala tudi na lanskoletni višini, to je nekaj nad 17 milijonov. Ker pa so se med tem časom silno dvignile cene kurivu in drugim potrebščinam, odobreni kredit nikakor ne bo zadostoval in ga bo treba med letom izdatno povečati. Z naraslo draginjo bi bile občine zopet zelo prizadete, če bi morale one nositi še vsa šolska bremena. Banovina pa bo to težavo že nekako prebrodila.

Skupni proračunski izdatki podeželskih občin so se v tekočem letu povečali samo za 1.7 milij. din. Občutneje pa se je povečala obremenitev davkoplačevalcev z občinskimi dokladi, in sicer za 3.2 milijonov, to je od 42.8 na 46 milijonov, ali od 46.8% na 49.4% celotnih proračunskih dohodkov. Povečanje doklad se vidi tudi iz geometričnega povprečja dokladne stopnje v posameznih okrajih. Največjo obremenitev izkazuje še vedno škofjeloški okraj z 132% no doklado, takoj za njim pride črnomaljski okraj z 131% no doklado. V preteklem

letu je bilo 5 okrajev, ki so izkazovali nad 100%no doklado, v tekočem letu pa že 8 okrajev z doklado nad 100%.

Ne pokaže pa geometrično povprečje dokladne stopnje v posameznih okrajih čisto točne slike davčne obremenitve. Najnižjo obremenitev izkazuje radovljiški okraj, in sicer 40%no povprečje. Tako nizko povprečje je bilo doseženo samo zaradi občine Jesenice, ki je s svojo veliko davčno močjo 5.6 milijonov in nizko dokladno stopnjo 30% bistveno znižala povprečje za ves okraj. Brez te občine znaša povprečje 60%. Isto je v kranjskem okraju, kjer ima samo občina Kranj nad 3.6 milijonov davčnega predpisa in 45%no doklado. Zelo se je dvignilo povprečje konjiškega okraja, in sicer od 92% na 124%. To povišanje je povzročila zopet ena sama občina, in sicer Slovenske Konjice, ki je najmočnejša občina v okraju, a je morala zaradi nepričakovanih potrebščin dvigniti doklado od 80% na 157%.

Bolj točno sliko povečane obremenitve z dokladami nudi tale tabela:

V proračunskem letu	ie imelo od 403 občin dokladno stopnjo:					
	do 50 %	51—80 %	81—100 %	101—120 %	121—150 %	nad 150 %
1939/40	36	147	110	51	47	12
1940/41	25	125	104	61	63	25

V letu 1939/40 je bilo od 403 občin 293, ki so imele doklado izpod 100%, v tekočem letu se je to število zmanjšalo na 254. Nad 100%no doklado je imelo v letu 1939/40 110, v tekočem letu pa že 149 občin.

Zanimivo sliko dobimo, če pogledamo, katere občine so bolj obremenjene, ali one z nizko davčno osnovo, ali one z visoko davčno osnovo; do 50.000 din ima 108 občin, od teh je 62 občin z dokladami nad 100%, torej nad polovico; osnovo do 100.000 din ima 139 občin, od teh je 54 občin z dokladami nad 100%, torej manj ko polovica; osnovo do 500.000 din ima 144 občin in od teh je samo 31 občin z dokladami nad 100%; nad 500.000 din ima 12 občin in od teh imata samo dve doklado nad 100%. Tudi iz statističnega pregleda se vidi, da so občine s šibkejšo davčno osnovo bolj obremenjene z dokladami kakor pa gospodarsko močne občine.

»Ostali dohodki«, katere tvorijo dohodki od posestev, lovnine, letni prebitki in dolgovani dohodki, so v tekočem letu številčno zvišani, to pa le navidezno. V pregledu so namreč takse letos upoštevane med ostalimi dohodki in nimajo posebnega razpredelka. Če prištejemo tudi v l. 1939/40 takse k ostalim dohodkom, znašajo ti 26 milijonov. Ostali dohodki so torej v tekočem letu za 2.3 milij. manjši. Zakaj to? Že lansko leto je banska uprava občine opozorila, naj ne vnašajo v svoje pro-

račune za kritje rednih potreb takozvanih neizterjanih doklad (dolgovanih dohodkov). To svojo zahtevo je ponovila tudi v proračunski okrožnici za l. 1940/41. Občine so morale ob koncu računskega leta že same uvideti, da niso prejele niti vseh rednih doklad in da so čisto izpadle neizterjane doklade. Proračuni z neizterjanimi dokladami so bili torej vsi nestvarni. V l. 1939/40 so znašali taki nestvarni dohodki nad 5 milijonov, v tekočem letu pa znašajo dohodki od neizterjanih doklad samo še 2,4 milijona. Tega znižanja pa občine žal niso izvršile prostovoljno; neizterjane doklade je morala črtati oziroma znižati banska uprava ob priliki odobravanja proračunov. Oblastvo nestvarnih proračunov ne more in ne sme odobravati. Prejšnja leta tega ni bilo mogoče doseči, ker po zakonu oblastvo, ki je odobravalo proračune, ni smelo posameznih postavk spreminjati. S toč. 5. § 79. uredbe o proračunskih dvanajstih letih za mesece april—julij 1940/41 pa je bilo dano pooblastilo, da se smejo pri odobravanju občinskih proračunov spreminjati dohodki in izdatki. Tega pooblastila se je banska uprava poslužila le v skrajni potrebi, če je bil predložen proračun očitno nestvaren in pa, če občina ni vnesla v proračun takih zneskov, ki bi jih bila po zakonu morala vnesti. Največkrat so občine vnesle med izdatke napačne prispevke za šole in za kmetijski sklad, katerega višina je določena s posebno uredbo, objavljeno v »Služb. listu« l. 1940, št. 135/28.

Proračuni za l. 1940/41 so sicer nekaj zvišani, imajo pa to prednost, da se že približujejo stvarnim proračunom.

Tovarišem obč. uslužbencem!

Po občinah se razširja okrožnica, da sem iskal in baš kot predsednik stanovskega društva dosegal osebne koristi in da sem jaz kriv bede občinskih uslužbencev. Izjavljam, da nikdar zase nisem iskal, niti dosegel kakih koristi, temveč sem imel od društva le občutno škodo in sem za tovariše v času, ko se je sestavljala oziroma novelirala uredba o občinskih uslužbencih, storil vse, kar je v danih razmerah bilo mogoče.

V Trziču, dne 12. decembra 1940.

Tajnik Japelj Vanko.

Rade volje objavljamo gornjo izjavo g. tajnika V. Japlja, ki ga poznamo kot požrtvovalnega in nesebičnega delavca za koristi občinskih uslužbencev.

Uredništvo.

Vojaška pripadnost in članstvo občine.

Dandanes, ko so občine neprimerno bolj kot kdaj koli obremenjene s posli prenesenega delokroga, med njimi predvsem s posli vojaškega značaja, je potrebno, da nekoliko spregovorimo tudi o vojaški pripadnosti. Nepoznavanje pojma vojaške pripadnosti ustvarja namreč med občinami mnogo nepotrebne pisarije, v primeru mobilizacije pa lahko škoduje bitnim interesom državne obrambe.

Sam naziv vojaška »pripadnost« ni dosloven prevod avtentičnega besedila spodaj navedenih virov, ki uporabljajo za pojem vojaške pripadnosti izraz »zavičajnost«, kar bi se slovensko reklo »pristojnost«. Vendar bomo kljub temu uporabljali v tem članku izraz vojaška »pripadnost«, da se bo ta pojem strogo ločil od pojma domovinske pristojnosti, s katerim se često zamenjava, in pa, ker ta naziv bolje ustreza bistvu našega predmeta.

O tem, kaj je domovinska pristojnost in kdo je član občine, se je že mnogo razpravljalo.¹ Za presojanje te pravne ustanove so merodajni izključno le zakonski predpisi, ki urejujejo to materijo, to sta predvsem zakon o občinah in zakon o mestnih občinah, potem zakon o domovinstvu z dne 3. dec. 1863 (avstr. drž. zak. št. 105) z novelo z dne 5. decembra 1896 (avstr. drž. zak. št. 222), občinski zakon z dne 24. aprila 1859 (avstr. drž. zak. št. 58), provizorični občinski zakon z dne 17. marca 1849 (avstr. drž. zak. št. 170) in konskripcijski patent z dne 25. okt. 1804; za ozemlje pa, ki je spadalo do leta 1918 pod Ogrsko, je domovinstvo urejeno v zakonskem čl. XXII. iz l. 1886.

Za presojanje pojma vojaške pripadnosti pa nam služi predvsem naredba ministra vojske in mornarice Dj. št. 17666 od 11. avg. 1938 (»Služb. vojni list«, str. 1129, iz l. 1938), naredba ministra vojske in mornarice Dj. št. 18019 od 5. sept. 1938 (»Služb. vojni list«, str. 1350, iz l. 1938) ter »Privremeno pravilo o regrutovanju mladiča za stalni kadar« iz l. 1930, kolikor niso bila zadevna določila derogirana po prednjih dveh ministrskih naredbah.

Vojaška pripadnost je predmet izključno vojaškega značaja, kar je treba imeti vedno pred očmi. Nastala je iz potrebe, da se vsak vojaški obveznik vodi stalno v evidenci, in to ne le pri vojaških oblastvih, marveč tudi pri občinah. Obveznik, ki ga vodi občina v svoji evidenci, je v to občino »vojaško*pristojen«. Vojaška pripadnost torej ni nobena posebna pravna ustanova, marveč zgolj upravni pripomoček, ki naj zagotovi trajno zanesljivo evidenco nabornikov in drugih vojaških zavezancev. Katera

¹ Gl. zlasti prilogo »Članstvo občine« v števil. 10—11 letnika 1939 »Samouprave«.

občina je za evidenco posameznega obveznika pristojna, pa določa naredba ministrstva vojske in mornarice, Dj. št. 17666 od 11. avg. 1938, ki jo podajamo dobesedno:

1. Da se u pogledu vojne evidencije svi mladići i obveznici, koji nisu državni i javni samoupravni službenici niti sveštenici, smatraju zavičajnim u onoj opštini, u kojoj uživaju članstvo (zavičajnost) shodno § 15 zakona o opštinama (odnosno § 11 zakona o gradskim opštinama);

2. državni i javni samoupravni službenici kao i sveštenici smatraju se zavičajni u pogledu vojne evidencije u onoj opštini, u kojoj su imali gradjansku zavičajnost pre, nego što su stupili u državnu službu, ako nisu promenili zavičajnost u kojoj drugoj opštini po svojoj molbi na osnovi § 17 zakona o opštinama (odnosno § 15 zakona o gradjanskim opštinama).

O vojaški pripadnosti obveznikov ali nabornikov k občini odloča torej njihovo domovinstvo in na podlagi domovinske pristojnosti posameznika se odreja njegova vojaška pripadnost, razen za obveznike pod št. 2., ki prepogosto menjajo svoje domovinstvo (§ 16. zakona o občinah, oz. § 12. zakona o mestnih občinah), kar bi znatno otežkočilo vodstvo njihove vojaške evidence. Obvezniki, oz. naborniki pod št. 2. imajo svojo vojaško pripadnost v oni občini, v kateri so jo imeli pred vstopom v državno ali javno samoupravno službo.

Nastaja vprašanje, kaj je z vojaško pripadnostjo v primeru, ako postane članstvo voj. obveznika v kaki občini sporno. Mnenja smo, da obdrži obveznik v tem primeru svojo vojaško pripadnost v oni občini, kjer jo je imel, preden je spor nastal. Vojaško pripadnost v drugi občini dobi prizadeti obveznik šele takrat, ko je domovinski spor pravnomočno rešen. Umestno bi bilo, da bi se taka odločba dostavljala vedno tudi vojaškim oblastvom v zabeležbo v njihovih registrih. To zahteva tudi načelo sodelovanja civilnih oblastev z vojaškimi.

Dejstvo, da se citirana naredba sklicuje na zakon o občinah in na zakon o mestnih občinah ter naša ugotovitev, da ima vojaška pripadnost zgolj administrativen značaj, nam dajeta osnovo za presojo, koliko vpliva vojaška pripadnost na članstvo občine in obratno. Naredba prav nič ne posega v domovinska vprašanja in zlasti ne odreja, da bi bilo domovinstvo poedinca kakor koli odvisno od njegove vojaške pripadnosti, oziroma, da bi bilo z vojaško pridelitvijo občini odločeno o domovinstvu. Tega ji ne dopušča že narava vojaške pripadnosti, niti ne absolutna podrejenost uredb in naredb nasproti zakonu, tukaj zakonu o občinah, oz. zakonu o mestnih občinah ter ostalim zakonskim predpisom, ki urejujejo občinsko članstvo. Članstvo občine ustvarja pravice in dolžnosti tako s strani občine kakor s strani njenega člana; odločanje o njem spada v delokrog civilnih oblastev, dočim spada vojaška pripadnost obveznika ali nabornika, ki ne ustvarja nobenega pravnega razmerja do občine niti ne obratno, v delokrog vojaških oblastev, ki odrejajo

na podlagi svojih predpisov, v kateri občini ima obveznik ali nabornik svojo vojaško »pristojnost«.

Tudi članstvo občine ne bi moglo vplivati na vojaško pripadnost, če ga ne bi bila vojaška oblast izrečno akceptirala v svoje vojaškoupravne predpise kot bazo za presojanje vojaške pripadnosti obveznikov. Zakonska določila o članstvu občine pa so za presojanje vojaške pripadnosti v načelu v citirani naredbi prevzeta in kjer je le mogoče, skušajo vojaška oblastva odpraviti še preostale neskladnosti med vojaško pripadnostjo in domovinstvom. Zaradi tega je razumljivo, da bo v večini primerov vplivala na vojaško rešitev o vojaški pripadnosti obveznikov ali nabornikov njihova domovinska pristojnost.

Članstvo občine in vojaška pripadnost sta torej dva sveta zase. Za dosego svojega cilja se sicer slednji ozira na prvega, ki pa ostane v vsakem primeru nedotaknjen, čeprav se slednji ne bi v vsakem primeru s prvim kril.

Al. Jagodič:

Novi pravilnik o živinskih potnih listih.

V »Službenem listu« z dne 16. novembra 1940, št. 624/92 je bil objavljen novi pravilnik o živinskih potnih listih. V »Službenih Novinah« je ta pravilnik izšel že 16. oktobra 1939 in je stopil v veljavo 3 mesece po razglasitvi, to je 16. januarja 1940. Po členu 53 pravilnika so takrat prenehali veljati vsi predpisi, ki temu pravilniku nasprotujejo. Ker je v novem pravilniku več važnih sprememb, ki bi jih morali župani in tajniki dobro poznati, je potrebno, da se nanje opozorijo tudi v »Samoupravi«.

Vsi važnejši zakonski predpisi o živinskih potnih in oglednih listih so bili objavljeni v priročniku »Občinsko blagajniško poslovanje« (na straneh 192—199), ki ga imajo skoraj vse občine v svoji uradni knjižnici. Že iz njega se vidi, da občine do sedaj niso imele enotnega pravilnika, ki bi podrobneje urejal poslovanje z živinskimi potnimi listi. Tozadevni predpisi so bili raztreseni po raznih uredbah, pravilnikih in normativnih odredbah in enotno poslovanje je bilo zaradi tega precej otežkočeno. Novi pravilnik pa je veliko teh predpisov zbral in jih izpopolnil z nekaterimi novimi določili.

Poslovanje z živinskimi potnimi in oglednimi listi bi naj bilo po novem pravilniku zelo resno opravilo. To se vidi iz tega, ker zahtevata čl. 8. in 14. pravilnika od izdajateljev živinskih in oglednih listov, da morajo položiti pred županom posebno *p r i s e g o*, ki do sedaj ni bila predpisana. S prisego se hoče doseči, da bi vršili izdajatelji svoje posle vedno pošteno in po svoji najboljši vesti in da bi se vselej natančno prepričali glede podatkov, ki jih potrjujejo.

Za naše občine je važen 4. odst. čl. 5. pravilnika. Do predlanskega leta je bilo po vseh večjih občinah vpeljano, da so se

živinski potni listi izdajali na več različnih izdajališčih. To je bilo pozneje zaradi razširjene živalske kužne bolezni ukinjeno, ljudstvo pa se z novim stanjem nikakor ni moglo sprijazniti. Novi pravilnik daje zopet možnost, da se ta ukinjena izdajališča vzpostavijo, mora pa vzpostavitev odobriti sresko načelstvo. Zadevni sklep občinskega odbora se predloži sreskemu načelstvu in hkrati navede imena oseb, ki so določene za izdajo živinskih potnih listov. Pri tem je gledati na to, da se živinski potni listi ne bodo izdajali v gostilni. Tudi ni prav, če se izdajanje živinskih potnih listov sploh odpravi iz občinske pisarne. Odobrena izdajališča in imena izdajateljev ter čas izdajanja se javno razglasijo na krajevno običajni način, da postane vse to vsakomur v občini znano. Ta razglas mora biti tudi nabit na občinski deski na vidnem mestu (čl. 9).

Novi pravilnik je tudi nekoliko izpremenil nabavo živinskih potnih listov (čl. 3). Uradna vloga za nabavo obrazcev se naslavlja na pristojno davčno upravo, prepis (kopija) te vloge pa se hkrati pošlje na sresko načelstvo, ki živinske potne liste opremi s svojim pečatom in s številko registra ter jih nato pošlje občini. V zalogi morajo imeti občine tiskovine vsaj za en mesec naprej. Nabavljajo se iz občinskega veterinarskega sklada, kamor se tudi steka izkupiček zanje (torej ne z zasebnim denarjem izdajatelja!). Ker je pri nas najmanjša denarna enota 25 par, se nabavna cena zaokroži vedno navzgor, to je od 1.10 din na 1.25 din, od 0.60 din na 0.75 din in od 0.50 din na 0.50 din. Razlika med nabavno in prodajno ceno gre v blagajno veterinarskega sklada in je zato v zapisniku izdanih živinskih potnih listov vpisati vedno navzgor zaokroženo ceno. Obrazci se smejo porabljati le na območju tiste občine, za katero so bili izdani in je zato posojevanje obrazcev med posameznimi občinami prepovedano (čl. 4).

Važno je določilo čl. 7. pravilnika, po katerem ne sme izdajatelj živinskih potnih listov zahtevati od strank za svoj poselnikake posebne odškodnine ali nagrade. Ta prepoved ni nova. Že leta 1937 (»Službeni list« l. 1937, št. 235/34) sta izdala finančni in kmetijski minister odločbo, s katero je bila uvedena posebna taksa za veterinarski sklad po 1 din oziroma po 0.50 din, in po kateri se razen te takse ni smela pobirati nikaka druga taksa. S tem se je hotelo doseči poenotenje in znižanje cene za živinske potne liste po vsej državi; kajti poprej so se prodajali živinski potni listi ponekod s precejšnjimi zaslužki, ki so se stekali le mestoma v občinsko blagajno. Občine so bile s cit. odločbo precej oškodovane, ker jim je na eni strani izpadel precejšen vir občinskih dohodkov, na drugi strani pa so morale plačevati izdajatelje živinskih potnih listov iz občinske blagajne, razen če je posel opravljal tajnik po službeni dolžnosti. Razburjenje se je poleglo,

ko je bilo občinam pojasnjeno, da smejo med izdajatelje živinskih potnih in oglednih listov deliti pobrano občinsko takso za izvedeniški ogled vsake živali (preden se izda živinski potni list), ki se je odobraval v občinskih proračunih v part. 3/15 in ki z omenjeno odločbo ni bila ukinjena.

Z novim pravilnikom pa je v čl. 14, toč. 2, ukinjena tudi ogledna taksa, ni pa ukinjena izdaja oglednih listov. Nasprotno! Čl. 14 izrecno pravi, da mora vsak, kdor hoče dobiti potni list za živali, za katere nima živinskega potnega lista, dokazati svojo lastninsko pravico z občinskim potrdilom, ki smo ga do sedaj imenovali ogledni list. Noben izdajatelj živinskih potnih listov ne bo smel v bodoče več izdajati potnih listov brez tako zvanega občinskega potrdila, oziroma oglednega lista. Občine, ki še nimajo oglednikov, jih morajo čimprej določiti. Težava pa bo nastala, kako te oglednike plačati, če tega posla ne bi hoteli opravljati brezplačno. V pravilniku se glasi dobesedno: »Ta potrdila niso zavezana nikakršni taksi«, torej ne državni po 20 din, ki se sicer po taksnem zakonu zahteva za vsako potrdilo, in ne občinski, ki so jo občine do sedaj pobirale po odobrenih proračunih. V proračunskih tiskovinah ta taksa še ni črtana, ker so bile tiskovine izdane, še preden je bil objavljen novi pravilnik v »Službenem listu«; toda občine se bodo morale ravnati pri sestavi proračunov za l. 1941/42 že po določenih novega pravilnika in ne bodo smele več sklepati takse za izdajo oglednih listov in jo deliti med izdajatelje živinskih in oglednih listov. Če bodo torej izdajatelji zahtevali odškodnino za svoj trud in za zamudo časa, ne bo občinam preostalo drugega, kakor da določijo v občinskem proračunu posebno letno nagrado, ki pa jo ne bodo smeli več prevaliti na posestnike živine in bodo to nagrado plačevali vsi davkoplačevalci. Tako bo cena živinskim potnim listom v bodoče še bolj poenotena in znižana. Veliki živinski potni list bo smel stati (brez prenosnih taks 5 + 4 din) 2.25 din, srednji 1.75 din in mali 1.50 din. V veterinarskem proračunu bo treba črtati med izdatki part. 1/6 in 1/7, med dohodki pa part. 1/5, v občinskem proračunu pa vnesti v partiji 1/6 dve novi postavki: »izdajatelju živinskih potnih listov« in »izdajatelju oglednih listov« (na mesto postavk: »zdravnik« in »sestra pomočnica«, ki ju je prečrtati, ker v veliki večini občin ne prideta v poštev).

Dokler občine ne bodo dobile oglednih listov z novim besedilom, predpisanim v obrazcu št. 8 na strani 955 »Služb. lista«, naj uporabljajo sedanje obrazce, ki jih je izdala Banovinska založba šolskih knjig. Tudi zapisniki o izdaji, podaljšanju in prenosu lastništva se naj vodijo do nadaljnjega v sedanjih tiskovinah, ki jih je redno vsak mesec zaključiti in pobrane pristojbine prenesti v priznanične knjige in iz nje v veterinarski blagajniški dnevnik. Zaporedne številke se začnejo ob pričetku vsakega proračunskega leta z 1 (čl. 24/2) in ne 1. januarja, kakor ostale poslovne knjige.

Uprašanja in odgovori

Oprostitev gasilskih in drugih javnih prirediteljev od občinske trošarine.

Tukajšnje gasilno društvo je jeseni, ko je imelo svojo običajno gasilsko veselico, prosilo občino, da se vino, ki ga bo društvo na prireditvi iztočilo, oprosti obč. trošarine. Občinska uprava je prošnji ugodila, kljub temu pa je finančna kontrola — baje po odredbi banske uprave — trošarino pobrala, češ da je oprostitev nedopustna. — Prosimo za naslednji pojasnili: 1. ali se res vino, ki ga gasilska in razna druga društva na svojih prireditvah potočijo, ne sme oprostiti obč. trošarine, in 2. ali ne odloča v stvareh, ki se tičejo občinskih dohodkov, občina sama? Mnenja smo namreč, da imata banska uprava in finančna kontrola oziroma direkcija pač pravico odločati o banovinskih in državnih trošarinah, ne pa tudi o občinskih, čeprav se obč. trošarina pri nas pobira po finančni kontroli in preko banske uprave odvajajo občinam. — Občina Sv. K.

Odgovor: Na prvo vprašanje najdete prav jedrnat odgovor v vašem lastnem pravilniku za izvrševanje obč. proračuna. Čl. 8 (odst. 2) tega pravilnika pravi: »Občinske trošarine je prosto prevžitkarsko, zbirčno in mašno vino. Drugih oprostitev ni.« Ali ni to jasno? Občinski pravilniki niso obvezni samo navzdol za občane, marveč vežejo tudi oblastva, predvsem občino samo, oddelek finančne kontrole in bansko upravo. Vsak akt, ki ni v skladu s pravilnikom, je nezakonit. Če želite, da se gasilske in druge društvene prireditve, na katerih se točijo alkoholne pijače, oprostijo občinskih davščin (trošarin ali tudi taks), si morate ustvariti najprej možnost za take oprostitve v pravilniku o pobiranju dotične davščine, oziroma (če ni posebnega pravilnika) v pravilniku za izvrševanje obč. proračuna, s tem da vnesete vanj primerno določbo in si zanjo pridobite pristojno odobritev. Pravilnik za izvrševanje proračuna predpisuje § 108 finančnega zakona za l. 1936/37; je pa tudi samo ob sebi umevno, da mora biti pobiranje javnih dajatev urejeno s točnimi, za vse obveznimi in vsem znanimi predpisi, po katerih si občani potem uravnavajo svoje posle. Dvomimo le, da bi vam banska uprava trošarinske oprostitve, ki presegajo gornji okvir, v pravilniku odobrila; kajti marsikatero občino bi možnost, da dela izjeme, utegnila zavesti k neobjektivnemu ravnanju, in to vprav v davčnih stvareh, kjer so ljudje najbolj občutljivi.

Zakaj pa je prevžitkarsko, zbirčno in mašno vino trošarine prosto? Samo zato, ker to vino ni namenjeno uživanju, temveč preživljanju upravičenca, oziroma bogoslužju. Vse vino pa, ki služi uživanju — z izjemo določenih količin vina lastnega pridelka — naj se enakomerno zatrošarini, ne oziraje se na to, ali se použije v gostilni, ali na kateri koli javni prireditvi. Tako je namreč edino prav. Le z doslednim izvajanjem načela popolne davčne enakopravnosti bomo dosegli, da bodo davkoplachevalci zadovoljni in da ne bo trenj med njimi in občino. Društva, ako so koristna, naj se podpirajo s primernimi subvencijami v proračunu, oprostitve njihovih veselic od trošarine pa ne moremo priporočati, pa tudi ne oprostitve novih maš in drugih svečanosti, kjer se točijo alkoholne pijače. Te pijače so trošarinski predmet, naj jih toči kdor koli! Razen teh razlogov velja še razlog, da je občina v gotovi meri tudi dolžna, da doprinese svoj delež k pobijanju alkoholizma, vsaj s tem, da strogo izterjuje trošarino od vsega vina, ki se v njenem območju konsumira. Saj je občinska, na en dinar maksimirana trošarina za današnje čase, ko rabi občina toliko denarja, in z ozirom na letošnjo visoko ceno vina še prenizka, veselice pa so za te resne čase prav tako neprimerne. Župan ima po t. 3 odst. 2 § 84 zakona o občinah še posebno dolžnost, da skrbi za vestno izterjavanje občinskih dohodkov, pri čemer ne sme danes izpustiti niti dinarja!

To je naše stališče in tudi stališče banske uprave. Dajte gasilnemu društvu večjo subvencijo in navajajte ga sami k temu, da ne bo skrbelo za kritje svojih dolgov s prirejanjem veselic, kjer zapravi ljudstvo ogromno denarja

in se zavaja v pijančevanje! Isto velja za druga društva in za posameznike.

Na vaše drugo vprašanje pa vam moramo odgovoriti, da imate prav. Res je, da odloča o svojih davščinah občina sama. Kjer pobira občinsko trošarino državna finančna kontrola, je ta samo pomožni organ občine. Isto velja za bansko upravo, preko katere se pobrane trošarine vsakomesečno odvajajo občini. Banska uprava v teh poslih ni oblastvo, temveč nekaj zbiralni organ vseh občin ter služi — bodimo odkriti — le komodnosti občinskih blagajnikov, ki ne marajo vsako vplačilo zase knjižiti. Ovinek preko banske uprave je že zdavnaj nepotreben; toda ker ga — kakor je pokazal naš lanski »plebiscit« — pretežna večina občin sama želi, naj pa bo. Vsekakor pa sta finančna kontrola in banska uprava kot »pobiralna organa« občine vezana na njene odločbe in na njen trošarinski pravilnik, oziroma pravilnik za izvrševanje obč. proračuna (poleg zakona o državni trošarini in drugih zadevnih zakonov seveda), ter nimata sama nobene pravice odločanja. Ta, po zakonu le občini pripadajoča pravica in instančni tek (pritožbena pot) se z pri nas uobičajeno prakso ali tehniko pobiranja ne more spremeniti.

O vrnitvi obč. trošarine (če je bila pomotoma preveč pobrana, ali pobrana od vina, ki se je pokvarilo ali je bilo iz občine zopet izvoženo, itd.) odloča po 2. odst. čl. 125 uredbe o finančnem poslovanju v občinah občinski odbor (ne občinska uprava!). Pritožba proti zavrnitvi take prošnje pa ne gre na sresko načelstvo, temveč (po 2. odst. čl. 7 pravilnika o ban. in obč. trošarini) na finančno direkcijo (rok 15 dni). Pač pa sresko načelstvo lahko uradoma (po § 125 zakona o občinah) ustavi izvršitev sklepa obč. odbora, ki bi bil nezakonit, na primer vprav trošarinske oprostitve, ki so predmet tega vprašanja. Zoper odločbo finančne direkcije je možna v roku 30 dni še tožba na upravno sodišče, zoper ustavitveno odločbo sreskega načelstva pa v roku 8 dni pritožba na bansko upravo.

S tem smo vam in ostalim občinam vprašanje menda do kraja razčistili.

Domovinstvo in ime otrok žene pogrešanega.

K. J. je bila po svojih starših pristojna v občino V., s poroko z našim občanom B. A. pa si je pridobila pristojnost v naši občini. Njen mož je že od leta 1917. (od svetovne vojne) pogrešan, ni bil pa proglašen za mrtvega. Njegova žena je v letih 1925. in 1927. porodila dva otroka. — Kam sta ta otroka pristojna, ali sta zakonska in kakšno je njihovo rodbinsko ime? — Občina Sv. A. p. V.

Odgovor: Otroci poročene žene se načeloma smatrajo za zakonske (§ 138 o. d. z.), razen če so bili rojeni po poteku 300 dni po moževi smrti, (kamor je šteti tudi proglašenje za mrtvega) ali po poteku 300 dni po popolni razvezi zakona (kamor je šteti razvezo in ločitev zakona). V vašem primeru ni nastopila nobena teh okolnosti, zato se morata oba otroka žene pogrešanega moža smatrati za zakonska in morata nositi ime zakonskega moža njihove matere, torej B., ne K. Zakonsko rojstvo obeh otrok se sicer more pod gotovimi pogoji (§§ 158 in sled. o. d. z.) izpodbijati, vendar k taki tožbi občina po zakonu ni upravičena.

V informaciji niste navedli, kako sta otroka vpisana v matičnih knjigah pri župnem uradu. To je namreč važno; kajti če sta vpisana kot zakonska, jima gre očetovo, v nasprotnem primeru pa materino domovinstvo. V vašem primeru je to sicer vse eno, ker gre za otroka poročene žene. Ako sta otroka v rojstni matici vpisana kot nezakonska, imate sicer pravico pri bankski upravi zahtevati popravilo matice, kar vam pa ne bo nič koristilo, ker si je njihova mati s poroko pridobila moževo domovinstvo v vaši občini in gre zato tudi otrokom, tudi če bi bili nezakonski, po zakonu domovinstvo v tisti občini, v kateri ga je imela mati ob porodu, in ne kot dekle. Ako pa so otroci zakonski, in to so, jim gre pa itak domovinstvo po očetu, ozir. možu njihove matere, ki je bil pristojen v vašo občino.

Omenjena otroka sta torej v vsakem primeru pristojna v vašo občino in to tudi tedaj, če bi bilo zakonsko rojstvo obeh otrok sodno izpodbito. Razlika je le v tem, da bi otroka v tem primeru morala nositi rodbinsko ime K.

Nazivi podobčinskih (krajevnih) korporacij in njih organov.

Trg M. ima že desetletja svoj trški odbor, ki upravlja posebno trško premoženje. Leta 1934. se je po nalogu banske uprave reorganiziral v korporacijo po VIII. poglavju zakona o občinah, uporablja pa se še vedno stari žig z napisom »Trški odbor v M.« Baje je ta naziv nedopusten. Prosim pojasnila. — I. K. v M.

Odgovor: Zakon o občinah uvaža za krajevne organizacije, ki jih obravnava v VIII. poglavju (§§ 110—120), tri organe, ki jih imenuje: krajevni zbor (§ 110 odst. 2), krajevni starešina (§ 116) in krajevna uprava (§ 118). Slednja sicer ni izrečno tako imenovana, vendar moramo na to ime sklepati iz besedila tega člena (»upravlja krajevno imovino«) in iz analogije po občinski upravi. Vsi organi se torej po zakonu nazivajo »krajevni«. Ker pa je kraj lahko vas ali trg ali mesto (čl. 1 zakona o imenih krajev z dne 18. febr. 1930), ni v nasprotju z zakonom, če prihaja to razlikovanje do izraza tudi v upravni organizaciji kraja in njenih organov. Še celo bolj točno je tako označevanje. Priporočamo zato naslednje nazive, ki so popolnoma v skladu z zakonom in so točni, obenem pa tudi zelo priprosti in ljudstvu najbolj razumljivi: za organizirane vasi: Vas M., vaški zbor, vaška uprava, vaški starešina; za organizirane trge: Trg M., trški zbor, trška uprava, trški starešina; za organizirana mesta: Mesto M., mestni zbor, mestna uprava, mestni starešina. Ti nazivi tudi zadostno ločijo krajevne (podobčinske) organizacije in organe proti občinskim, torej proti občini M., občinskemu odboru, občinski upravi in predsedniku občine ali županu. V vseh nazivih imamo na eni strani občino, na drugi vas ali trg ali mesto, kar je nekaj čisto drugega kakor občina, tudi kjer se ozemlji skladata.

Naziv »trški odbor«, kakor ga imate v vašem trgu, končno tudi ni ravno nezakonit. Vendar pa pomeni beseda »odbor« že nekaj več in tako označevan organ se prelahko zamenjuje z organi iz naslednjega odstavka, ki so pa nekaj bistveno drugega. Pri podobčinskih organizacijah po zakonu o občinah je namreč odločujoča oblast dana z b o r u, ne upravi. Zato je najboljšje, če sprejmete v žig napis »Trg M.« Saj tudi občinski žig nima napisa »Občinski odbor v M.«, temveč »Občina M.«

Podobčinske korporacije, organizirane po čl. I. deželnega zakona kranjskega z dne 1. avgusta 1912 (dež. zak. št. 49) — to velja samo za ozemlje bivše Kranjske — nosijo seveda svoje nazive po tem zakonu, t. j. »Gospodarski odbor« (ali vaški, ozir. trški, ozir. mestni odbor), prav tako pa lahko tudi priprostejši naziv »Vas (trg, mesto) M.« Vsekakor naj se beseda »odbor« uporablja samo za označevanje organov pri korporacijah te vrste, ker pri teh korporacijah odloča odbor tudi v najvažnejših stvareh in je institucija zbora nepoznana.

Glede upostavitve teh korporacij, kjer so bile reorganizirane, glej odgovor na strani 167 letnika 1938 »Samouprave«.

Nagrada občinskega predstavnika pri davčnih eksekucijah.

Ob priliki rubežni državnih davkov, banov, doklad in anuitet kmečkih dolgov za Privilegirano agrarno banko mora določiti občina po enega člana obč. odbora, da je navzoč pri rubežni od strani finančnih organov. Tega odbornika mora vedno plačati iz svojega proračuna. — Po mojem mnenju to ni pravilno, ker davčna uprava si od vsake rubežni zaračuna eksekucijske stroške, ki se stekajo v državno blagajno za vzdrževanje pomožnih eksekucijskih organov pri davčni upravi. Iz tega dohodka bi se morale izplačevati tudi dnevnice občinskim odbornikom, ki so določeni od strani občine, da so navzoči pri rubežni finančnih organov. Po § 79 z. o. je občina sicer dolžna sodelovati tudi v krajevnih poslih državne uprave po obstoječih predpisih in zakonitih odredbah državnih oblastev, ki pa morajo obenem poskrbeti za kritje stroškov, združenih z izvrševanjem teh poslov. — Prosim za pojasnilo, kako naj občina v bodoče postopa glede teh stroškov. — F. J. V.

Odgovor: Čl. 151 odst. 3 zakona o neposrednih davkih (»Uradni list« št. 75/26 iz l. 1928), enako tudi čl. 77 odst. 2 uredbe o zavarovanju, prisilnem

izterjevanju in neizterljivosti davkov (»Uradni list« št. 32/8 iz l. 1929) pravi: »Če in kolikor vrši prisilno izterjavo občina, pripada povračilo izvršilnih stroškov njej.« Gre torej za tolmačenje besed »če in kolikor«.

Kdo vrši davčno prisilno izterjavo? Po čl. 150 cit. davčnega zakona jo vrši lahko davčno oblastvo samo, ali pa po občini, to se pravi, vse posle, ki tvorijo davčno mobiliarno eksekucijo (opomin, rubežen, prisilno prodajo), opravi ali davčno oblastvo po lastnih organih, ali pa občina (samostojno in s svojimi organi). Redoma vrši eksekucijo občina, če je prevzela pobiranje neposrednih davkov v svojo režijo (glej pravilnik za izvrševanje zakona o neposrednih davkih, »Urad. list« št. 402/121 iz l. 1928, pripomba 3 k čl. 150). Kjer torej pobira neposredne davke občina — v Sloveniji to ni običajno — vrši občina redoma tudi vso davčno eksekucijo in brez dvoma ji pripadajo tudi vsi eksekutivni stroški, navedeni v 2. odst. čl. 151 zak. o neposr. davkih.

Kjer pa vrši davčno eksekucijo davčno oblastvo — to velja za Slovenijo — lahko to oblastvo kljub temu v konkretnem primeru občini odredi, da ali opravi celotni izvršilni postopek (sama ali pod vodstvom davčnega organa), ali pa da sodeluje, to se pravi, da opravi posamezne eksekutivne posle, večinoma pomožnega značaja. Zakonito pooblastilo za take odredbe ima davčno oblastvo v davčnem pravilniku (t. 6 pripomb k čl. 150) in v zgoraj cit. uredbi (gl. zlasti 3. odst. čl. 13, čl. 29, 33, 68, 74 te uredbe in čl. 141 zak. o neposr. davkih). Med posle sodelovanja spada tudi odreditev cenilca k rubežnim in občinskega predstavnika k prisilnim prodajam zarubljenih premičnin. Kako je sedaj z izvršilnimi stroški v takih primerih?

Gotovo gredo izvršilni stroški občini, če je opravila izvršbo (vse eksekucijske akte) ona. Če pa je samo sodelovala, davčno oblastvo z izvršitvijo posameznih, odrejenih ji poslov podpirala, bo zgoraj povedani besedi »in kolikor« težko tolmačiti tako, da se izvršilni stroški delijo, oziroma da dobi sodelujoči občinski organ nagrado iz teh stroškov ali iz državne blagajne. Navzočnost občinskega organa pri eksekucijah, ki jih vrši davčno oblastvo, je že po zakonu predpisana (čl. 33 in 68 cit. uredbe), zakon pa je iz l. 1929; dolžnost občine je torej l. 1933, ko je stopil v veljavo novi občinski zakon, že obstajala in občini se ne nalagajo nobeni novi posli, za katere bi se moralo po § 79 zakona o občinah obenem skrbeti za kritje stroškov.

Upravnosodnega izreka v taki stvari še nimamo in »Samouprava« ga ne more izzvati. Svetujemo vam — ne stane vas nič, koristite pa vsem občinam, če se zadeva pojasni — da zahtevate od pristojne davčne uprave v konkretnem primeru, da izplača vašemu organu nagrado iz pobranih eksekucijskih taks, oziroma da jo sploh izplačuje; za primer odklonitve zahtevajte instančno odločbo, proti kateri se pritožite na finančno direkcijo in event. vložite tožbo na upravno sodišče in morda še pritožbo na državni svet. O uspehu nas pa, prosimo, obvestite.

Taksiranje potrdil o izvoru kmetijskih pridelkov.

Na vprašanje neke občine, ali so potrdila, ki jih občina po odredbi političnih in policijskih oblastev izdaja kmetom, da so res kmetje, lastniki kmetijskega posestva, in da prodajajo lastne poljske in sadne pridelke, takse prosta, je ministrstvo za finance z odlokom z dne 12. oktobra 1940 III. št. 61.816 dalo naslednje pojasnilo:

»Potrdila, ki si jih morajo kmetje pribaviti, da so kmetje in da res prodajajo lastni pridelek, so po t. 1, čl. 6. taksnega zakona takse prosta, ker se ta potrdila izdajajo v javnem interesu in po odredbi oblastev.«

La potrdila so torej prosta državnih in (po razpisu banske uprave II. št. 26445/1 z dne 19./8. 1940) tudi samoupravnih taks.

Oskrbite si pri domačem knjigovezu vezavo vseh številke tega letnika v knjigo! Le tako Vam ostane »Samouprava« trajen svetovalec v občinskih poslih, dočim se Vam posamezne številke zanesljivo porazgubijo.

Vsak uradnik v državnih in samoupravnih uradih mora imeti na svoji mizi poleg zakonikov tudi odlični in nujno potrebni delovni pripomoček

Splošni pregled dravske banovine

Knjiga daje na eni strani pregled vseh krajev, razporejenih po občinah in katastrskih občinah z glavnimi statističnimi podatki po vzoru nekdanjih krajevnih repertorijev — zadnji je izšel leta 1919 in zato ni več uporabljiv — na drugi strani pa je v knjigi tudi pregled upravne, sodne in cerkvene razdelitve dravske banovine ter pregled vseh državnih, samoupravnih in cerkvenih uradov in javnih naprav.

Knjiga se deli v dva glavna dela: splošni in posebni.

V splošnem delu dobimo predvsem najvažnejše statistične podatke o dravski banovini po ljudskem štetju iz l. 1931, dalje pregled prebivalstva po spolu, materinem jeziku in veri, kakor tudi število hiš in gospodinjestev za vsako občino in okraj. Tem podatkom sledi prikaz politične upravne razdelitve banovine s pregledom banske uprave, okrajev, občin in drugih samouprav. V tem poglavju imamo tudi primerjalno sliko razdelitve občin po političnih in sodnih okrajih, nato pa pregled vseh javnih zavodov in ustanov, državnih in samoupravnih, razdeljenih po strokah (kmetijske, prosvetne, tehnične itd. stroke), ter pregled zdravstvenih občin. Sledi vojaška upravna, finančna upravna, sodna upravna razdelitev, pregled pošt, železniških postaj, avtobusnih prog in glavnih cest, končno cerkvena upravna razdelitev po raznih veroizpovedih.

V posebnem delu imamo sistematski pregled vseh krajev po okrajih, občinah in kat. občinah z najvažnejšimi podatki o vsakem kraju in še posebej o občinah in okrajih. Temu delu je dodan abecedni seznam krajev.

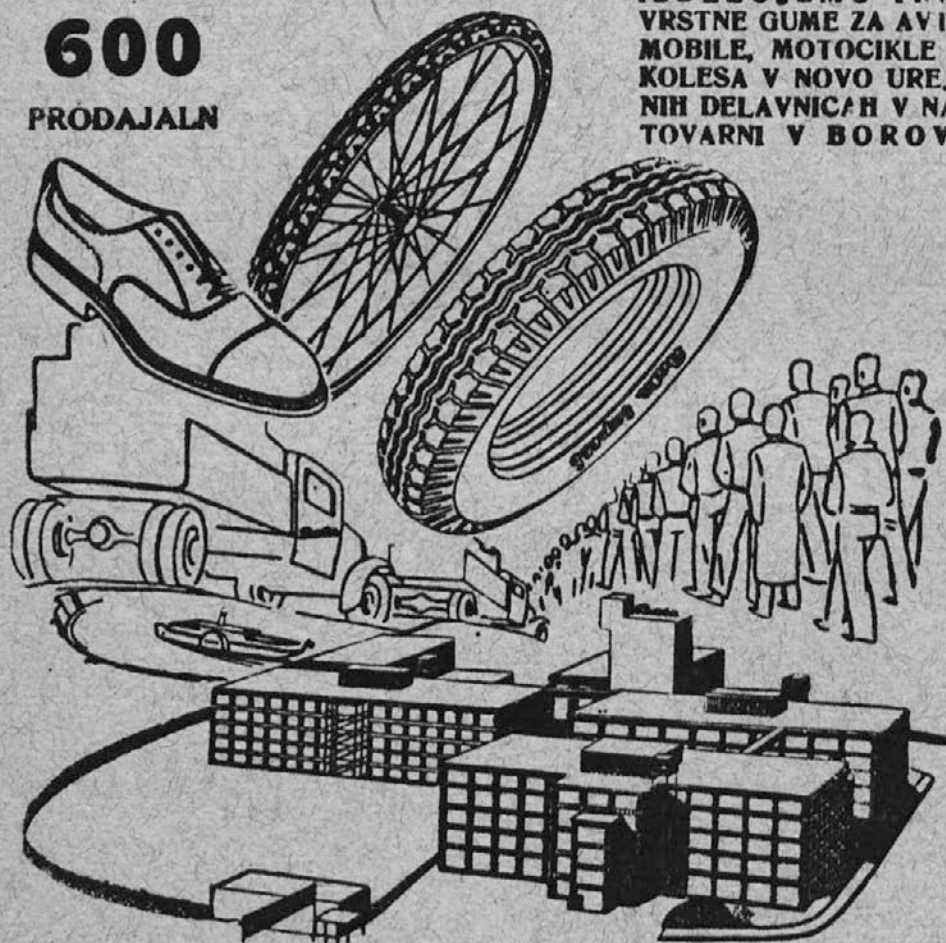
Knjigi sta priključeni dve pregledni karti upravne razdelitve banovine in gostote njenega prebivalstva.

Podatke je zbral državni statistični urad s sodelovanjem kr. banske uprave in drugih državnih in samoupravnih uradov, med njimi tudi občinskih. Knjiga ima 256 strani velikega formata, je natisnjena na dober papir v preglednem tisku ter je okusno v platno vezana. Stane 120 din in se naroča pri ekonomatu kr. banske uprave v Ljubljani. S svojo bogato vsebino in veliko važnostjo zbranih statističnih podatkov je postala vsakemu uradu neobhodno potreben uradni pripomoček.

4000 SODELAVCEV
IZDELUJE TEDENSKO
200.000 PAROV
DOBRE IN CENENE OBUTVE

600
PRODAJALN

IZDELUJEMO PRVO-
VRSTNE GUME ZA AVIO-
MOBILE, MOTOCIKLE IN
KOLESA V NOVO UREJE-
NIH DELAVNICAH V NAŠI
TOVARNI V BOROVO.

JUGOSL. TOVARNE GUME IN OBUTVE D. D. BOROVO

Bata